

„Mi megteesszük!”

Gyurcsány Ferenc kijelölt miniszterelnök május végén találkozóra hívta az országos önkormányzati érdekszövetségek elnökeit. Ez a találkozó egyike volt azoknak, amelyeket Gyurcsány fontosnak tartott a koalíció kormányprogramjának ismertetése előtt. Az egyeztetést fokozott érdeklődés kísérte, nem csoda, hiszen fontos kérdések dőlhetnek el a következő hetekben. Ilyen például az őszi önkormányzati választás is. Nem mindegy, hogy a vonatkozó törvényekben milyen módosítások kerülnek be, a kérdések között szerepel például: csökkenhet-e a képviselő-testületek tagjainak a száma, hány évre szólhat az újonnan megválasztott testületek mandátuma, mi lesz a megyékkel, lesznek-e választott régiók, lesz-e átfogó közigazgatási reform? És mindehhez meglesz-e a kellő támogatás, vagy kétharmad híján... a kormány teszi a dolgát?

Nézzük, a találkozó előtt mit mondtak a településpolitikusok. A Fidesz szerint elképzelhető a hosszabbítás. *Diósy László*, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége (TÖÖSZ) elnöke, Veszprém szabaddemokrata polgármestere elmondta, hogy a TÖÖSZ korábbi elképzeléséhez híven továbbra is azt javasolja, hogy az országgyűlési és az önkormányzati választások időbeni szétválasztása érdekében kétszer öt vagy egyszer hat évre növeljék meg a képviselő-testületek, illetve polgármesterek mandátumát. (Ezek szerint az októberi helyhatósági választásokat követően vagy 2011-ben vagy 2012-ben tartanák a következőválasztást). A Fidesz szerint elképzelhető a hosszabbítás. *Gémesi György*, a Magyar Önkormányzatok Szövetsége elnöke, Gödöllő polgármestere támogatná a javaslatot, de furcsállja, hogy a találkozó előtt nem kaptak tájékoztatást a reform elemeiről.

A szocialisták szerint nagy meglepetések nincsenek, hiszen nem térnek el a párt választási programjától. *Jauer Nik István* szocialista országgyűlési képviselő szerint is megfontolandó a hosszabbítás, de ez nem helyettesítheti a reformot, amelynek ki kell terjednie a regionális önkormányzatok létrehozására, a kistérségek megerősítésére, a képviselői létszám csökkentésére és a takarékosabb működésre is. A fideszes polgármesterek között sincs összhang: míg például *Kovács Zoltán*, Pápa polgármestere szerint a parlamenti és a helyi választást egyszerre kellene lebonyolítani, addig *Szita Károly* kaposvári fideszes polgármester szerint a települések feladatainak átgondolása, a finanszírozás megoldása a legfontosabb feladat. *Wekler Ferenc*, a KÖSZ elnöke a vidéken élők demokráciához és önkormányzathoz való jogát hangsúlyozta. (Lásd: Utolsó Esély című írását.)

Május 23. *Gyurcsány Ferenc* az önkormányzati érdekszövetségek elnökeivel egyeztetett. „Mennyire lehet továbbmenni, lehet-e ezt ösztönözni, hol van itt a jognak a szerepe és hol van a pénzügyi ösztönzésnek a szerepe”, „hogyan élhet jó együttműködésben egy településcsozor?” – vetette fel a még végiggondolandó kérdéseket a kijelölt kormányfő.

Az új kormány állami és megyei funkciókat kíván a regionális területi szintre helyezni, függetlenül attól, hogy az önkormányzati rendszer átalakításához meglesz-e a szükséges kétharmados parlamenti többség. A kijelölt miniszterelnök erről a Parlamentbe meghívott önkormányzati vezetők és újságírók előtt beszélt. Közölte: az elmúlt 16 év tapasztalata alapján végig kell gondolni, „hogy mit igen, és mit nem”. A kistérségi együttműködés rendszerét hogyan lehet továbbfejleszteni, mi legyen a „középső” területi szint, és a változtatásokhoz miként illeszkedjen az államháztartás átalakítása – sorolta az eldöntendő kérdéseket Gyurcsány Ferenc.

„Egy dolgot nyugodtan mondhatok: (...) az állam részeként a kormány maga hatáskörében, lényegében függetlenül attól, hogy hogyan sikerül megállapodni a parlamentben, illetve (...) az önkormányzatokkal, a dekoncentrációt (...) el fogja vinni regionális szintre”.

Jelentős erőfeszítéseket fogunk tenni annak érdekében, hogy a mai központilag vagy megyében szervezett állami funkciók regionális szintre kerüljenek. „Mi megteesszük” – fogalmazott a kormányfő az önkormányzati érdekvédelmi szervezetek vezetői előtt.

Beszélt arról, hogy nem ismer olyan jelentős politikai tényezőt a mai Magyarországon, amely el kívánna vitatni a települések önkormányzatiságához való jogát. „A koalícióra készülő pártoknak sincs más szándéka, minthogy őrizzék azt a rendszerváltó hagyományt, ami a településeknek az önkormányzathoz való jogát jelenti” – szögezte le.

A felmerülő lehetőségek kapcsán a települési önkormányzatok intézményfenntartói szerepének megváltoztatásáról beszélt. Kifejtette: a kérdés ma az, hogy az említett önkormányzatok intézményfenntartó joga „kell-e, hogy az önálló intézményfenntartásban teljedjen ki, vagy lehet és érdemes keresni azt, hogy önkormányzatok együttműködésben tartanak fenn (...) intézményeket”.

A miniszterelnök utalt arra, hogy az elmúlt években már elindult a kistérségi együttműködés. „Mennyire lehet továbbmenni, lehet-e ezt ösztönözni, hol van itt a jognak a szerepe és hol van a pénzügyi ösztönzésnek a szerepe”, „hogyan élhet jó együttműködésben egy településcsozor?” – vetette fel a még végiggondolandó kérdéseket a kijelölt kormányfő.

Csiky Ildikó – MTI

A rendszerváltás hajnalán azzal, hogy a legkisebb település is megkapta a lehetőséget saját sorsának igazgatására, mindenki számára átélhető személyes élmény lett a demokrácia gyakorlása

Utolsó esély?*

A magyar vidék demokratikus önkormányzását le kell söpörni a föld színéről?

Az Élet és Irodalomban négy közgazdász, felszólító módon megfogalmazott cselekvéssor javaslata olvasható, amit az új kormány számára fogalmaztak meg (ÉS, Utolsó Esély, 2006/17.). Az említett közgazdászok közül három – Csillag István volt gazdasági miniszter, Mihályi Péter a párt választási programjának egyik közreműködője, Bauer Tamás, az SZDSZ Országos Tanácsának tagja –, a szabaddemokraták szűkebb köréhez tartozik. A negyedik közgazdász Bokros Lajos, a Horn-kormány második pénzügyminisztere volt.

Az országot jól ismerő, tizenhat évig az SZDSZ parlamenti frakciójában dolgozó, elsősorban az önkormányzatokkal és területfejlesztéssel foglalkozó, gyakorló falusi polgármesterként kicsit meglepődtem azon, hogy az SZDSZ egyik kampányarcának számító Kóka János mindjárt az írás elején kap egy „maflást”, amikor a szerzők az általa kitalált „pannon puma” helyett „pannon kiscicaként” jellemzik a magyar gazda-

ságot. A kampányban az SZDSZ-nek sokat hozó gazdasági minisztert, úgy vélem, nem a nyilvánosság előtt kellene megleckéztetnie néhány SZDSZ-esnek. Azt megtette az ellenzék a kampányban.

Az írás nagy részével ettől függetlenül egyet lehet érteni. Van azonban a közoktatásra és az önkormányzatokra vonatkozó javaslatok között két olyan megállapítás, amely biztosan vitatható, reményeim szerint majd a döntéshozók, és az SZDSZ politikai fórumai sem hatalmazzák fel a koalíciós tárgyalásokon részt vevő SZDSZ-delegációt a szerzők közoktatási és önkormányzati nézeteinek képviselésére. Íme, az általam vitatott egyik pont:

„A közoktatás minőségének látványos javítása együtt jár a kiüresedett intézményrendszer karcsúsításával. Legkevesebb száz alsó tagozatos kisdíák összegyűjtése nélkül nem lehet színvonalas iskola. Az aprófalvak iskolái helyett, amelyek újratermelik a lemaradást, a kulturálisan hátrányos helyzetet, a gyermekeket a kistérségi központ korszerű, jól felszerelt, jól megfizetett szaktanárokkal rendel-

kező iskolájába kell beíratni és minden nap kisbuszszal odaszállítani. Minden iskolában lesz tornaterem, könyvtár, internet. Délután, estefelé a hátrányos helyzetű, munka nélküli szülők is használhatják azokat, szakképzett oktató segítő kezével. A települési önkormányzatok tanfolyamokat hirdetnek keresett szakmákra. Visszaáll a szakmunkásképzés rangja, becsülete.”

Stílusában a fenti idézet leginkább a hetvenes, nyolcvanas évek népművelés szakára emlékeztet, ahol magam is folytattam tanulmányokat. Ott olvashattunk egyes, felnőttképzésről szóló jegyzetekben a „délután, estefelé a gyerekek iskolapadjaiba préselődő, a tudást és kultúrát szomjazó felnőttekről, akik a nyolcórai, mindenki számára biztosított munka után továbbképzik önmagukat a szocializmus építése érdekében”. Nyilván a délelőtt a nebulókat oktató tanító néni délutánra „szakképzett” felnőttképzővé válik majd, akinek „segítő kezével” a települési önkormányzatok (amelyeket a szerzők a 10. pontban eltörölni javasolnak – által hirdetett tanfolyamokon a

munkanélküli szülők keresett szakmákat tanulhatnak, amitől visszaáll majd a szakmunkásképzés becsülete, és, tisztelem hozzá én, megvalósul az utópista szocialisták minden álma.

Az idézetből megtudhatjuk, hogy legkevesebb száz alsó tagozatos kisdíák a színvonalas iskola alapkritériuma. Miért éppen száz, miért nem 110 vagy 99? É mi van az aprófalvak iskoláiban, ha megvan a száz alsó tagozatos? Akkor is a kistérségi központba kell buszoztatni a gyerekeket? És mi van, ha az aprófaluban - mint például az én falumban - van sportcsarnok (előbb volt, mint a „járásí” központban), könyvtár, zeneiskola, Multicenter, kéttannyelvű oktatás németül az óvodától kezdődően, fakultatív ingyenes angoloktatás, úszásoktatás a szomszéd kisvárosban? A már régóta meglévő iskolabuszokkal szállítjuk hat településről a kisdíákokat, de csak 187 tanuló jön össze. Nincs meg a száz alsó tagozatos! Mit csináljunk? Bontsuk le a sportcsarnokot, a 16 éve épült, ma is a környék legmodernebb és legjobban felszerelt többfunkciós oktatási központját (ÁMK-t), melyet éppen most bővítünk – egy régi magtár felújításával – 210

* Wekler Ferenc Mecseknádasd polgármestere, a KÖSZ elnöke cikkében reagált az ÉS-ben megjelent négy közgazdász javaslataira, melynek rövidített, szerkesztett változatát közöljük.

millió forint költségen ifjúsági és kulturális centrummal?

Mit kezdünk a nemzetiségi szülők és gyerekek törvényben garantált jogával, tudniillik hogy nyolc szülő kérésére kötelező a nemzetiségi oktatás feltételeit biztosítani? Mit kezdjenek azok az alföldi „járások”, amelyek négy-öt településből állnak, ám a települések egyikének lakosság-száma sem kevesebb hat-ezer főnél? Ők is zárják be iskoláikat, hogy „a kistérségi központ korszerű, jól felszerelt, jól megfizetett (a közalkalmazotti bértábláról most ne ejtsünk szót - W. F.) szaktanárokkal rendelkező iskolájába kelljen beiratni és minden nap kisbusszal odaszállítani”?

Ezt talán érdemes volna még egyszer végiggondolni. Amit a szerzők akarnak, az megfelel a ténylegesen aprófalvas területeken már ma is működő gyakorlatnak, amit a többcélú kistérségi társulások a javasoltnál racionálisabban és praktikusabban látnak és szerveznek meg. Azokról a településekről, ahol demográfiai okokból

nincs meg a feltétele a korszerű oktatásnak, iskolabuszokkal szállítjuk a gyerekeket a jobban – esetenként kifejezetten jól – felszerelt mikroközpontokba. Ezek persze nem csak a „járási központok” lehetnek, hanem a „járáson” belül azok a nagyobb települések vagy jobb oktatási infrastruktúrával rendelkező iskolaközpontok, ahova a távolság, az úthálózat (figyelem: zsáktelepülések) ismeretében kistérségi szinten szervezzük a közoktatást. Még arra is figyelünk, hogy ha van jól felszerelt óvodaépület ott, ahonnan a gyerekeket iskolába buszoztatjuk, annak érdekében, hogy a falu ne ürüljön ki teljesen, a kisbusz a visszauton óvodásokat szállít, hogy a 20-25 fős óvodai csoport szakképzett gondozókkal működjön. Uraim, ez is Magyarország! A vidéki oktatás megszervezését nem a „járási” mamutiskolák létrehozása jelenti. Egyetértünk abban, hogy azokban a kisiskolákban, ahol olyan kevés a gyerek, hogy nem lehet két egymással szemben felálló focicsapatot kiállítani, nincs értelme erőltetni a helyi iskola fenntartását. Ám azt nem fogadjuk el, hogy értelmetlenül körzetesítsék azt is, ami helyben jól működik.

A szerzők helyében én inkább arra tennék javaslatot, hogy szűnjenek meg azok az értelmetlen törvényi előírások, amelyek

ésszerűtlenül drágítják a közoktatást. Ne kelljen csak azért létrehozunk bölcsődei csoportot azon 2-3 éves gyerekeknek, akik egyébként óvodai kiscsoportban is jól meglenének, csak a fenntartó nem kap utánuk normatív támogatást egy tanéven keresztül, ha a szülő természetesen nem szeptember 1-től, hanem október 1-től kívánja gyermekét óvodába küldeni. Ugyanezen gyermek után, ha október 1-től bölcsődébe jár, megkapja a fenntartó a normatív támogatást. Ne írják elő azt sem, hogy egy óvodai csoportban hány óvónő, dajka, konyhai kisegítő, szaktanácsadó és még ki tudja, hányféle embert kell foglalkoztatni. Abban sem vagyunk biztosak, hogy a pedagógusok óraszámát változatlanul kell hagyni. És hosszan sorolhatnám még azokat az értelmetlen előírásokat, amelyek eltörlésével elősegítenék a közoktatás átszervezését, és még megtakarítást is elérnénk, méghoz-

zá úgy, hogy emelkedne az oktatás színvonala, és javulnának a vidéki gyerekek versenyesei...

„Meg kell próbálni politikai közmegegyezést teremteni a települési önkormányzatokról szóló törvény gyökeres módosítására. A legfontosabb feladat az, hogy a mai, közel 3200 önkormányzat helyett létrejöhessen legfeljebb 260 nagyobb, szép magyar szólván: járási szintű alapegység. Ez lenne a továbbiakban a magyarországi önkormányzati rendszer legalsó szintje, amely – érdemes még egyszer hangsúlyozni – rendelkezne a területén állandó lakhellyel rendelkező összes természetes személy teljes szja-befizetésével, továbbá a természetes személyek és a telephellyel rendelkező vállalkozások által fizetendő teljes ingatlanadó-bevétellel. A járási önkormányzat már képes lesz fenntartani nem túlméretezett, így jó minőségű alapiskolát, illetve kellő számú, legalább járóbeteg-ellátásra szakosodott gyógyító intézményt.”

✓ HELYI POLITIKUS KÉPZÉS. A

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Továbbképző Szekciója folytatja a politikus képzést. Ezúttal helyi politikusok számára kínálja tanfolyamát, melynek célja a helyi politikusi szerepvállaláshoz szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek átadása.

Elsősorban az önkormányzati területeken tevékenykedőkre számítanak: települési, megyei képviselők, polgármesterek – illetve a helyi választásokon indulni szándékozók –, nemzeti és etnikai kisebbségi társadalmi szervek, vállalkozói, intézményi körök. Az érintettek akár függetlenek, pártok, civil szervezetek, az önkormányzati mun-

kaszervezetekben résztvevők, vagy egyszerűen érdeklődők.

A tanfolyam elméleti-szakmai, gyakorlati és személyiségfejlesztő tréning-kurzusokból áll. Kezdetre: 2006. május 26., időtartama 96 óra és július közepén elméleti-gyakorlati vizsgával zárul. A következő képzés augusztus 25-étől indul. (Az órák péntekenként koradélutánról és szombaton koradélutánig tartanak.)

A jelentkezés feltétele: érettségi. A képzés díja: 96 ezer forint (igénybe vehető adókedvezménye 30 százalék az szja-ból).

A képzés „Iskolarendszeren kívüli felnőtt képzés”, „Politikus képzés” megnevezésű képesítést igazol.

A 260 majdnem kerek szám, ám a jelenlegi magyar önkormányzati rendszerből nem következtethető. De nem is ez a lényeg, hanem hogy a négy közigazdász el kívánja törölni a föld színéről a 167 magyar nagyközség és a 2704 magyar község önkormányzatait.

Uraim! Ez azért már nem piskóta! Ha jól értem, Önöknek nincs bajuk a megyei önkormányzatok funkciótlan testületeivel, nincs bajuk a főváros 24 önkormányzati testületével, amelyek fenntartása, a tiszteletdíjak kifizetése nagyságrendekkel több forrást emészt fel, mint a 2704 falu önkormányzatainak tiszteletdíja (sőt több száz települési önkormányzat éves költségvetése) összesen, amelyeket Önök megszüntetnének. (Meggjegyzem, saját falum képviselőtestületének tagjai a rendszerváltozás óta egy fillér tiszteletdíjat sem vettek fel, vagy ha felvettek, befizették azt a falu közhasznú alapítványába, amely jelenleg a diákok angoloktatását finanszírozza.)

Magam 1985 óta dolgozom falusi önkormányzatban: 1985-90 között tanácselnökként, később az összeférhetlenség okán képviselőként, majd újra polgármesterként. Vezetője vagyok egy többcélú kistérségi társulásnak, tagja vagyok a megyei területfejlesztési tanácsnak és a régió fejlesztési tanácsának. Elnöke vagyok a Községek, Kistételek és Kistérségek Országos Önkormányzati Szövet-

ségének. A megbízatások nagy része tiszteletdíj nélküli, ún. társadalmi megbízatás.

1990-ben lehetőségem volt a parlament önkormányzati bizottságának elnökeként befolyásolni a magyar önkormányzati rendszer kialakulását. Sikerként éltem meg, hogy az MDF-kormány etatista, főispános elképzeléseivel szemben sikerült egy demokratikus, decentralizált, a települési szuverenitáson és önrendelkezésen nyugvó önkormányzati rendszert létrehozni a községi közös tanácsi berendezkedés helyett. Sikerült a korábbi megyei fennhatóságot visszaszorítani, a településeket függetleníteni a megyei hatalmaságoktól. Annak idején ezért támadtak a leginkább, a történelem azonban engem igazolt.

A szakma és a politika konszenzusra jutott abban, hogy nincs szükség a megyékre Magyarországon. Abban is egyetértés látszik kialakulni, hogy helyette az önkormányzati régió megerősítése a cél (én voltam az első politikus, aki a Népszabadság 1997. október 31-i, majd 2000. május 3-i számában először leírta ennek szükségességét). Abban is konszenzus van, hogy a többcélú kistérségi társulások (felőlem nevezhetjük őket járásnak is) megerősítése szükséges. Abban azonban, hogy fel kell számolni Magyarországon 2704 községi és még esetleg 167 nagyközségi önkormányzatot, nincs konszenzus, uraim: ez az Önök magánvéleménye.

A rendszerváltás hajnalán azzal, hogy a legkisebb település is megkap-

ta a lehetőséget saját sorsának igazgatására, mindenki számára átélhető személyes élmény lett a demokrácia gyakorlása. Milyen alapon kérdőjelezi meg bárki vidéken élő honfitársainak jogát a demokráciához, az önkormányzathoz?

Kedves Bokros Lajos! Pénzügyministerséged idején létrehoztál egy önkormányzati reformmal foglalkozó grémiumot. Magam lelkesen támogattalak, aktívan kívántam hozzájárulni 1995-ben az általam korábban támogatott önkormányzati rendszer reformjához. Már akkor úgy láttam ugyanis, hogy a 90-es évek eleji állapot nem tartható fenn sokáig. Csak hogy nem az önkormányzatok, hanem az állam, a központi kormányzatok miatt!

Nem az volt a baj, és ma sem az, hogy túl sok az önkormányzat, még az sem, hogy feladataik szerteágazóak, hanem az, hogy az állam úgy terhelte őket egyre több és értelmetlen feladattal, hogy a forrásokat nem rendelkezte hozzá. Az önkormányzati törvényben még kimondtuk, hogy az állam csak törvényekkel adhat feladatot az önkormányzatoknak, és a feladatellátáshoz szükséges forrásokat is köteles biztosítani. Ezt a 2/3-os törvényi rendelkezést soha egyetlen kormány sem tartotta be! Te sem, Lajos!

Az ágazati lobbik az ágazati törvényekben értelmetlenebbnél értelmetlenebb kötelezettségeket róttak és rónak az önkormányzatokra.

Nézzük például a szociális ágazatot! Ahhoz, hogy ma kistérségi szinten támogató szolgálatot hozzunk létre, négy főt kell foglalkoztatnunk: kell egy gépkocsivezető, két gondo-

zó és egy szolgálatvezető. Ezzel éppen két felesleges ember került a rendszerbe, hiszen a gépkocsivezető (kilencfős kisbuszig) lehetne az egyik gondozó, aki úgymint ott ül a gépkocsiban, a másik gondozó pedig lehetne a főnök, ha mindenképpen kell. Még megdöbbenőbb a szintén kistérségi szinten szerveződő házi segítségnyújtás, ahol a ténylegesen szükséges tíz fő helyett tizenhét főt kellett beállítanunk, különben nem kapjuk meg a kistérségi normatívát. Pedig gazdaságossági okokból egyik feladatot sem falusi, hanem kistérségi szinten akartuk ellátni. A fenti példák azt mutatják, hogy valóban gond van az önkormányzatok rendszerében – de még nagyobb a gond van az államigazgatásban...

Biztos, hogy az államháztartás reformja címén el kell törölni Magyarországon 2704 község és 167 nagyközség önkormányzatát? Nem, Uraim, nem ez a megoldás! A helyi demokráciát és vívmányait, így az önkormányzatokat meg kell őrizni!

Mit kell tenni a racionálisabb, hatékonyabb, szakszerűbb és olcsóbb önkormányzati feladatellátás érdekében?

– Az államnak karcsúsítania kell önmagát, értelmetlen feladatokat ne követeljen meg az önkormányzatoktól és hivatalaitól. Csak azért, hogy íróasztalok maradjanak az állami hivatalokban.

Folytatás a 23. oldalon

